

Ekim 1964

Sayı 16

Bu sayıda:

- Bir fırsat daha kaçtı
- Neden korkarlar
- Tapulama Kanunu
- Eğitim sorunları
- Ezeli derdimiz
- İşçi hareketleri
- Basından yapıklar
- Mizah: Karagöz
- Hikâye: Gâvur icadı
- Şiir köşesi
- Karikatür

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

TÜSTAV

ŞEHİR TİYATROSU ELLİ YAŞINDA

Sanatçı gibi, sanat yuvasının da toplum hayatında önde gelen yeri var. Her insanın, sanatçıdan neyi nasıl savunuyorsun diye sormaya, onu sevab-günah terazisinde tartmaya hakkı var. Sanat yuvaları için de bu böyledir.

Her gerçek sanatçı insancıdır. İnsanın bugünü ve yarını endişesiyle içi titremiyen bir sanatçının fildişi kuleler mimarından ne farkı olur?

Darülbedayi ile Şehir Tiyatroları arasında yönünü bulmaya çabalayan bizim neslin yolu, elli yıldan beri Tepebaşında yanan bu sanat meşalesinden bir hayli aydınlanmıştır. Evvelâ aydın cesaretini, aydının topluma karşı ödevini öğrendik. Şehir tiyatroları, elli yıllık bir şerefli yolun sonunu, güzel bir örnekle getirdiler. Karanlık gericilik, Bertold Brecht'in «Sezuan'ın iyi insanı» (Der gute Mensch von Sezuan) nı vesile ederek Şehir Tiyatrosuna saldırdı. Bu, gerçekte Şehir Tiyatrosunun elli yıllık hümanizmine saldırmaktı. Şehir Tiyatrosu, kapıcısından rejisörüne kadar, aydın cesareti ile bu saldırıya karşı koydu. Gerçekten de hümanizm, Şehir Tiyatrolarının elli yıllık varlığında temeltaşı olmuştur. Ta Sofokles'ten Şekspir'e, oradan da Brecht'e uzanan yol, Molier'lerle, Goldoni'lerle, Hauptmann'larla, Strindberg'lerle, Loreca'larla, Anny'lerle, Çehof'larla, Gorki'lerle, Abdülhak Hâmit'lerle, Musahipzade Celâllerle, Nazım Hikmet'lerle, Cevad Fehmi'lerle doludur. Dünyave yurt yazarlarının en iyileri,

en insacıları, insanoğlunun sağlam yarın ma en içten inananlar, sıra sıra Darülbedayi ve Şehir Tiyatrolarının sahnesinden gelip geçmişler, halkımıza taşıdıkları aydınlıktan hiç olmazsa bir parça bırakmışlardır.

Darülbedayi derken, Şehir Tiyatrosu derken, 1914 yılının İstanbul Belediyesini, Şehremini Operatör Cemil Beyi hatırlıyoruz; büyük Fransız sahne adamı Antuan'ı hatırlıyoruz. Antuan, Darülbedayi kurulurken İstanbul Belediyesi tarafından Fransadan getirilmiş ünlü bir sahne adamı idi. Kuruluşundan başlayarak Darülbedayi'nin bir sanat seviyesine ulaşmasında Antuan'ın emeği geçti. Ancak Birinci Dünya Harbi yüzünden bu gerçek sahne adamı İstanbulda uzun zaman kalamadı, memleketine döndü.

Darülbedayi, Şehir Tiyatroları derken, Küçük Kemal'leri, Binnemeciyan'ları, Sait'leri, Neyyire'leri, Talât'ları, Hazım'ları, Behzat'ları, bu sanat ocağının kubbesinden yıldız gibi akıp geçen ve orada aydın bir iz bırakan sanatçıları hatırlıyoruz.

Ama Şehir Tiyatrosu demek, evvelâ Ertuğrul Muhsin demektir. Ne denirse densin, Brecht tiyatrosundan, İonesko'dan, Commedia Della Arte'dan yön alan genç sahne sanatçılarımız ne kadar dudak bükerse büksün, bize modern tiyatro anlayışını getiren, Darülbedayiye Darülbedayi yapan Muhsindir.

(Devamı arka kapakta)

BİR FIRSAT DAHA KAÇTI

Kıbrıs meselesini hem halkımızın, hem de Kıbrıs'taki soydaşlarımızın yararına çözmeye büyük ölçüde yardım edecek bir fırsat kaçtı. Ve öyle görünüyor ki, kaçan bu fırsatın değeri hâlâ anlaşılmamıştır.

Kahirede elliden fazla tarafsız devletin hükümet başkanları toplanıyordu. O sıralarda, yani Ekim başlarında, hükümet, çeşitli ülkelere, Kıbrıs meselesinde bizi desteklemeleri için iyiniyet heyetleri göndermeyi tasarlıyordu. Kıbrıs meselesi Birleşmiş Milletler toplantısında görüşülmeye başlanıncaya kadar bu heyetler çeşitli ülkelere gidecekti. Niyet, adı da üstünde iyi ama, tek başına bir şeye pek yaramıyor. Niyet, niyet olarak kaldıkça, işle, hareketle birleşmedikçe meyva vermiyor. Atalarımız boşuna dememişler: Lâfla peynir gemisi yürümez . . . Kaldı ki, lâftan lâfa da fark var. Lâfı, dobra dobra, yüksek sesle söylemek var. Bir de, birisinin kulağına eğilerek, ezile büzüle, yarım yamalak söylemek var. İşte hükümetin sağa sola yollıyacağı iyiniyet heyetleri bu ikinci cinsten lâflar edeceklerti. Bilindiği gibi, bu cinsten lâfları sözlerle işi birbirini tutmayan kişiler söyler. Nitekim hükümet dış politikadaki söz ve işleriyle bunu gösterdi. Atatürk'ün, ezilen, sömürülen halklardan yana, milli kurtuluş ve bağımsızlıkları için savaşan halkları destekleme politikasına döndüğünü iddia ettiği halde, hükümet bugüne kadar bunu gösterecek bir hareket yapmadı. Kahire Konferansına elçilerimizin kabul edilmesi için gereken şartları hazırlamadı. Bu yüzden de büyük bir fırsat kaçtı. Kahirede elliden fazla tarafsız devlet temsilcilerine bu yüzden hiçbir şey anlatamadık. Bu devletler Kahireye gönderilen iki elçimizi ne toplantılarına kabul ettiler, ne de dinlediler. Oysa, bu tarafsız ülkelerin de derdi sömürgecilerden. Ve bu devletlerin çoğu gayet iyi biliyor ki, Kıbrıs'ta başımıza çorap örmeğe çalışanlar Amerikan, İngiliz sömürgecileridir. Yani, onların da, bizim halkımızın da ortak baş düşmanı bu sömürgecilerdir. Bu gerçeğe rağmen, hükümetin gönderdiği temsilcileri aralarına gözlemci olarak bile almak istemediler. Sebep? Sebepi açık. Kendimizin olan, milli bir dış politikamız yok. Bu bir. İkincisi: Ezilen halkların kurtuluş ve bağımsızlık savaşlarını desteklediğimizi gösteren hiçbir iş yapmıyoruz. Hükümet buna bir türlü yanaşmıyor. Amerikan-İngiliz sömürgecilerinden ayrılmıyor. Üçüncüsü, ikincisine bağlı olarak, Kıbrıs hal-

«Biz, milletin kendi mukadderatına kendinin hâkim olması hakkını yeryüzünde yaşayan milletlerin cümlesi için tanıyoruz.» Atatürk

kının İngiliz sömürgecilerine karşı bir kurtuluş savaşı verdiğini, bağımsız, başına buyruk bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurmak istediğini kabul etmek istemiyor. Bütün demokratik hakları garantiye necek soydaşlarımızın vatandaş olacakları bağımsız, tarafsız bir Kıbrısın yaratılmasının bizim gerçek menfaatlerimize uyduğunu anlayıp, ona göre hareket etmiyor. AP nin harp kışkırtıcılığına karşı durup, Kıbrıs meselesini barışçı yollarla çözmenin mümkün olduğunu anlamıyor. İngilizlerin, Amerikalıların ve hiçbir yabancı devletin Kıbrısta ne üsleri, ne de askerleri olmasını demiyor.

Oysa, çağımız ezilen halkların kurtuluş ve bağımsızlık çağı. Kahirede toplanıp dağılan tarafsız devletlerin temsilcileri, kurtuluş ve bağımsızlık savaşlarının ateşinden geçmiş ve geçmekte olan halkların temsilcileridir. Onların desteğini, yardımını, halkımızın gerçek menfaatleriyle tamamen bağdaşan, bağımsız, tarafsız, barışçı, kurtuluş savaşlarından yana Atatürkçü bir milli dış politikaya dönmekle sağlayabiliriz. Memleketimizin kaderini elinde tutan hükümet bu politikaya yönelmediği için, dünyada dün olduğu gibi bugün de yalnız kaldık, barışı bozan bir ülke durumuna düştük. Bu tutumda kesin bir değişme olmazsa, yarın Birleşmiş Milletlerde yine yalnız kalacağız ve saldırı-ganlıkla suçlanacağız. Kaçırılan bu büyük fırsata böylece bir ikincisi daha eklenecek. Ve her defasında bunun acısını millet çekecek.

O. Müşküllü

NEDEN KORKARLAR

Çalışanlarla çalıştıranların menfaatleri birbirine karşıdır. İşverenler, işçilere her zaman az ücret vermek isterler; işçiler de haklarının tam karşılığını almak isterler. Bu çelişmeyi günlük hayatta işçi-patron çekişmelerinde açıkça görürüz. Bu iki sınıf arasındaki çelişmeyi önlemek için, geçen yıl çıkan Toplu Sözleşme Kanunu ile, işçilere grev, patronlara da lokavt hakkı tanındı. Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununu çıkaran Meclise ve hükümete göre, böylece kuvvet ve hak dengliği sağlanacak, patronlar işçileri istedikleri gibi ezemeyeceklerdi. İşçiler, grev yaparak, yıllardanberi gerisin geriye giden, artan fiyatlara ayak uyduramıyan ücretleri yükseltme imkânını bulacaklardı.

Bu ümitle 15. 7. 1963 tarihinde 275 sayılı kanun çıktıktan sonra, 7 Kasım'da Bursa Belediyesi Otobüs İşçileri Sendikası, 11 Kasım'da da Trio lastik fabrikası işçileri, patronlarını toplu sözleşme imzalamaya yanaştırmak için grevlere başladılar. Bundan sonra irili ufaklı birçok sendika, patron ve genel müdürlerin işçi isteklerini kabul etmemekte ayak diremeleri üzerine grevler yaptılar. Şimdiye kadar greve başvurmadan veya başvurarak 600 kadar toplu sözleşme imzalandı. Bu sözleşmelerde 1955 ten bu yana hiç artmamış olan reel asgari ücretlere % 20-60 zam yapıldı. Yıllık ücretli izinler, fazla mesai ücretleri, çalışma saatlerinin bir parça düzen altına alınması, bazı sosyal yardımlar ve özellikle sendika haklarının tanınması sağlandı.

İşçilerin toplu sözleşmelerle sağladıkları bu zamlar, patronların kazançlarını hiç de azaltmamıştır. Aynı zamanda, işçilerin haklarını karşılamaktan da çok çok uzaktır. Geçinme konusunda resmi endekslerle İşçi Sigortaları istatistikleri karşılaştırılınca, 1955 ten bu yana % 100 den fazla artan fiyatlar karşısında işçinin gerçek ücretinin olduğu gibi kaldığı görülür. Bu sonuca göre, yerli ve yabancı patronların ve onların savunucusu hükümetin son zamanlarda birbiri ardına verilen grev kararlarından ve yapılan grevlerden endişe etmemeleri, hattâ memnun olmaları gerekir. Ama onlar tam tersine büyük bir telaş içindedir. Hükümet, ATAŞ grevinde başvurduğu grev durdurma politikasını, Basın-İş, Deniz-İş, Likat-İş gibi sendikaların grev kararlarına karşı da pervasızca kullandı. Şimdi de 50 bin Devlet Demiryolu işçisinin yapacağı greve karşı bu işçi düşmanı Taft-Hartley tedbirini tehdit olarak ileri sürüyor. Patronları savunan basın, Adalet Partisinin grev düşmanlığı kampanyasına birdenbire katıldı. 22 Eylül tarihli Dünya gazetesinde Hayri Alpar şunları yazdı: «Arka arkaya ilân edilen grev kararlarından sonra, bugün durum o hale gelmiştir ki, tam bir kördögüşü içindeyiz. Taraflar bir düşman gibi birbirlerine yan bakıyorlar. Hükümet uyanarak bu tehlikeli gidişi önleyici tedbirler alabilecek mi?» 18 Eylül tarihli Ulus gazetesinde Faik Suat grevlerin durdurulması için teklif olarak «bir otoriter kurulun vazedeceği formül, tarafları bağlayıcı bir müeyyide değer taşısın» diye yazdı. Patronlar adına Ankara

«Her halde âlemde bir hak vardır. Ve hak kuvvetin üstündedir.»

Atatürk

Sanayi Odası Başkanı Orhan Işık, 19 Eylül tarihinde yaptığı bir basın toplantısında, gittikçe şiddetlenen grevlerin korkunç bir enflasyon doğuracağını ileri sürerek, «bunlar kesin olarak önlenmelidir» dedi.

Yurdumuzda grev hakkı daha dün denecek kadar yakın bir zamanda kabul edilmiş, işçilere toplu sözleşme hakkı daha dün verilmiştir. Öyleyse, nedey şimdi geriçiler işçilerin bu demokratik hakkını kısıtlamak, ya da kaldırmak istiyorlar? Yukarda da gösterdiğimiz gibi, greyle olsun, grevsiz olsun, yapılan toplu sözleşmelerle elde edilen zamlar ve diğer haklar sermaye sahiplerine dokunacak bir ölçüden uzaktır. Onların telâşi bundan değil, başka yüzdendir. Herkes gibi, patronlar da görüyor ki, işçiler, haklarını almak için patronlarla giriştikleri pazarlıklar, yaptıkları grevler sırasında bir gerçeği sezmeye başlamışlardır. Bu gerçek de şudur: Emeklerinin karşılığını almak için yalnız ücretler, yalnız bazı sosyal istekler, iş şartlarının iyileştirilmesi dilekleri, sendika haklarının güven altına alınması gibi günlük istekler uğrunda savaşmak yetmeyecektir. Bugün polisle, patronla kavgaya tutuşan grevçiler, patronların yalnız sanayi odalarıyla, ticaret borsalarıyla, yalnız işverenler sendikasıyla yetinmeyip, siyasi partilere büyük önem vermelerinin, Mecliste kendi adamlarını bulundurmaya çalışmalarının nedenini içten içe duymaya ve düşünmeye başlamışlardır. İşte bunu, yerli ve yabancı patronlar ve onların avukatlığını yapan hükümet ve bazı gazeteciler de yakından görmektedirler. Korkuları da bundandır.

F. Ender

TAPULAMA KANUNUNU ÇIKARANLARIN AMACI

Toprak ağalarının, çiftlik beylerinin at oynattıkları Meclis Temmuz ayında kaşla göz arasında bir kanun çıkardı: Tapulama Kanunu . . . Milyonlarca köylü topraksızlık yüzünden, ağaların eciri kölesi gibi sürünürken, bizim toprak beyleri neden kaşla göz arasında bu kanunu çıkardılar? Bu sorunun cevabı iki sözle şu: Toprak reformuna engel olmak için, topraksız köylülerin toprağa kavuşmasını imkânsızlaştırmak için. Tapulama Kanunu ile toprak reformu arasında ne ilgi var diyeceksiniz belki. Var, hem de çok . . .

Alelacele çıkarılan Tapulama Kanununun bir 33 ü maddesi var. Aynen şöyle: «Tapuda kayıtlı olmayan ve beher parçasının yüz ölçümünü yüz dönüme kadar olan (yüz dönüm dahil) gayri menkulün zilyedliği belgelerle veya bilirkişi yahut şahit beyanları ile tevsik olunursa, bu gayrimenkul zilyedi adna tapulandır.»

Bu Osmanlıca lâfların Türkçesi şunu demek ister: Yüz dönüme kadar her çeşit gayrimenkulü, düzme belgelerle, yalancı şahitlerle, satın alınmış bilirkişi raporlarıyla pekâlâ tapulayabilirsiniz. Ama sen ben değil. Adamın gözünden sürmeyi çalanlar bu işi becerirler. Yani, tapu ve kadastro memurlarına, muhtarına, jandarma kumandanına hükmedenler, onları avuçlarının içinde tutanlar bu düzme belgeleri sağlamayı becerirler. Bu, işin birinci noktası. İkincisi de şu: Bu düzme belgelerle tapulanan toprakların hepsi aslında miri mahdud, yani devlete aittir. Yani CHP hükümetleriyle Menderes hükümetlerinin

yağma Hasanın, böreği gibi toprak ağalarına dağıta dağıta bitiremedikleri devlete ait topraklar da yeni Tapulama Kanunu ile kısa zamanda yine ağalara, beylere maledilecek. Halen yağmadan arta kalmış milyonlarca dönüm devlete ait toprak, böylece beylerin, ağaların topraklarına katılacak . . .

Oynanan bu oyun, Mecliste en fazla ağası olan AP'nin işine yaradı. CHP li ağalar da, Gürselin vetosuna karşı, AP milletvekillerine benziyerek, bu Tapulama Kanununa cankurtaran simidi gibi yapıştılar. Bütün hâkimler, hukukçuların «Bu kanun Anayasaya aykırıdır» demelerine aldırmadılar. Köylünün toprağa kavuşmasını önleyecek olan bu kanunu Meclisten ikinci defa metazori çıkardılar. Milli Birlikçi senatörler Anayasa Mahkemesinin bu kanunu iptal etmesini ve ağaların bu kanunla henüz el atmadıkları toprakların yağma edilmesini istediler.

Oysa, Anayasanın 37. ci maddesinde: «Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız veya yeterli kadar toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçları ile gereken tedbirleri alır» denmektedir. Anayasanın bu açık hükmüne ve senatörlerin müracaatlarına rağmen, kiralari serbest bırakan, şimdi de toprak ağalarının yağmasına engel olmak istemeyen Anayasa Mahkemesi üyelerinden ses seda çıkmıyor. Hükümet gelince, o da Anayasaya ve hükümet programına girmiş olan bu toprak reformunu iki yıldır savsaklamaktadır. Bu tutumdaki hükümete halk şöyle diyor: «Çaldığınız minareye nasıl bir kılıf uydurmak istediğiniz meydanda. Önce şu ağaları millet kesesinden daha da zengin etmek için çıkarılmış olan Tapulama Kanununu tamamen kaldırın. Ondan sonra da, toprak reformunu yılan hikâyesine döndürmekten vazgeçin. Anayasanın emrini yerine getirerek topraksız köylülere toprak verin!»

Mustafa Uyar

EĞİTİM DÂVAMIZIN TEMEL SORUNLARI

Her yıl olduğu gibi, Eylül ayında da eğitim meselelerimiz yine suyun üstüne çıkıverdi. Radyolardan basına, Meclisten çeşitli öğretmen birliklerine, Üniversitelere kadar hemen her yerde bütün bir ay boyunca eğitim ve okul meselesi tartışıldı, konuşuldu. Bu tartışmalar, konuşmalar ve yayınlanan bildirimler halkımızın büyük çoğunluğunun bugüne kadar pek bilmediği bir sürü gerçeklerin ortaya dökülmesine çok yardım etti. Doğrusu, çoğumuzun, eğitim ve öğretim meselelerinde böylesine korkunç ve katı gerçekler içinde olduğumuzdan haberi yoktu. Bizim bu katı gerçeklerimiz rakamlara vurul-

«Muhakkak tam istiklâli temin edebilmek için yegâne hakikî kuvvet, en kuvvetli temel, iktisadîyattır.»

Atatürk

lunca, tüyleri diken diken eden korkunç bir manzara çıkıyor ortaya. Eğitim d vamızın içinde bulunduğu korkunç durumu basında çıkan yazılar öyle çizmektedir:

1. Türkiyede, tek öğretmenli de olsa, okul aılabilecek 40 binden fazla köyden 17135 inde okul yoktur.

2. Okulu olan 24478 köyden 12191-inde tek  ğretmen, 7616-sında iki, 2229-unda e ve ancak 795-inde dört  ğretmen vardır.

3. İlk  ğretimin mecburi olduğu Türkiyede, 7-14 yaş arasında 5 milyon 710 bin ocuk var. Bu ilkokul çağındaki çocukların 2 milyonu okuldan mahrumdur. Yani her yüz çocuktan 35 i okul nedir bilmiyor, sokaktadır.

4. 1940-1950 arası 10 yıl içinde 292 okul yapılmış. 1950 ile 1960 arasındaki 10 yılda ise 32 okul yapılmış.

5. Bütün Türkiyede bugün 688 ortaokul, 138 lise, 559 mesleki ve teknik okul, 8 tane de yabancı dil öğreten lise vardır. Orta okul çağındaki çocukların % 19 u, lise çağındakilerin % 9 u, yüksek okul çağındakilerin % 3   okuyabilmektedir.

6. Orta  ğretimde hizmet gören öğretmenlerin sayısı 9750 dir. Oysa bugünkü ihtiyaçları karşılamak için daha 10 bin ortaokul öğretmenine, 5500 lise öğretmenine ihtiyaç var. Bugün orta öğretimde çalışan her 100 öğretmeninden 45-i gerçekten  ğretmen diplomasına sahiptir. Geri kalan 55-i ya doktor, ya malm d r , ya sağlık memuru . . .

7. Bugün, ancak il ve ilçelerde oturanların orta  ğretim yapma imk nları var. Geri kalan % 70 in orta öğretime devam imk nı yoktur.

8. Orta  ğretime deva meden 450 bin öğrencinin her yıl % 55-i bütünlemeye kalmaktadır. Bu yıl tek dersten bütünlemeye kalanların sayısı 68169 dur. Bunların 10 bini yeni uygulanmaya başlanan kanun yüzünden dışarda kalamaktadır.

9. Yüksek  ğrenime devam etmek imk nı hemen de tamamen zengin ailelerin çocukları içindir. Yüksek  ğrenim yapan öğrencilerin ancak % 3   işçi ailelerinin çocuklarıdır.

10. Ticari kazanç amacı ile açılmış olan özel orta ve yüksek okullar, piyasaya her yıl paraıyla satın alınmış diplomalılar sürmektedir.

11. Eğitim sistemi sakat olduğu için, okullardan mezun olanlar devlet memuru olmaktan başka bir iş tutamamaktadır.

12. 1955 yılında okur-yazar olmyanların nüfusa oranı % 59 iken, bu oran 1960 da % 60,4 e yükselmiştir. Açıklanan istatistiklere göre, okur-yazarlık meselesinde Kongodan bile gerideyiz. Dünyada sondan d rd nc y z.

Bu on iki nokta, işte böylesine korkunç birmanzara koyuyor karşımıza. Bu durumu kökten değiştirecek işlere gelince, hükümet birtakım günlük, sudan tedbirler peşinde koşup duruyor. Bütçenin yarısından fazlasını Natonun harp pl nlarına yatıyor. Hükümet, insanı insan yapacak eğitime, öğretime ve iktisadi alanlara para yok, imkân ve araç yok diyerek omuzlarını kaldırıyor. Bir iki yıl sonra dünyanın karacahil ülkesi olacaktışız, halkımızın okuyup uyanmasından korkanlar kendi  leminde, baş kaygıları halk değil, iktidar . . .

Eğitimci

EZELİ DERMİMİZ

Çocuklarımız, g zbeğemiz, evimizin Őenliđi, yarınımızın müjdecileri! Sizleri anarken yüzüm kızarıyor, ellerim titriyor. Bir avuç tufeyli çocuğu bir yana, hanginiz ocukluğunuzun mutluluğunu doya doya yaşıyabiliyor? Gazeteler sık sık büyük puntolarla Şu resmi haberleri verir: Memleketimizde on binlerce ocuk kimsesiz, başıboş. Doğan ocukların % 45 i yaşını doldurmadan ölüyor. Bizim çocuklarımızın da 3/2 si a, yeter gıda alamıyor, hasta, ıplak. Yalnız İstanbulda 45 bin kundura boyacısı . gazete satıcısı ocuk var. İki milyon ocuk ilk okula gidemiyor. On beş bin ocuk hapiste, ıslah evlerinde v. s. . . .

Bütün bunların sebebi ne? Çocuklarımız istiyerek mi bu hale d şuyorlar? Hangi ana-baba ii sızlamadan parmak kadarık çocuğunu işe koşar, ohanlık ettirir, g p tenekelerinden yiyecek artıkları aratır? . . .

Sosyal adaletsizliğin alıp yürüdüğü memleketimizde, hayat pahalılığı günden güne artıkaa, işsizlik devamlı olarak ortalığı kasıp kavurdukaa, hatt  işçilerimiz ekmek parası umuduyta y dellere gitmeye katlandıkaa, çocuklarımız yeter gıdayı, ilgiyi, eğitimi, aile terbiyesini nereden bulabilsinler? Bizler hangi yüzle onlardan yarın memleketi idare edebilecek ruh ve kafa sağlamlığında insanlar olmalarını bekliyebiliriz? O verimli toprağa ne ekebiliyoruz ki, ne mahsul alabilelim?

Evet, dünyanın hiçbir medeni memleketinde bizdeki kadar sefalete, ihmale raslanmaz. Oralarda ocuk bir kıymet, bizde ise bir külfet. Tarlada kendi başına doğum yapma zorunda bırakılan köylü kadının, çocuğunu g l-aputa sarıp s rthyan, güneşle beraber işe koyulan köylü kadının memesinden ne damlar? Hangi bakım, hangi Őekfat anaya da, çocuğa da nasip olur? Bu Őartlarda her yıl doğan çocuklarımızın % 45 i ölüyormuş, hepsinin  lmedine Őükretmek lâzım.

Őehirlerde suç işliyen çocuklar artıyormuş. Hapisaneler ocuklarla doluyormuş. Karnı doymayan ocuk, parmak kadarık çalışmaya mecbur olursa, hamallık yaparsa, köprü altlarında yatarsa, ezilirse, s m r l rse, arsız da olur hırsız da . . . Ama kabahati kimde aramalı?

Kısacası Şu: Memleketimizde sosyal bir politika uygulanmadıkca, ekonomik kalkınma halk yararına olmadıkca, bugünkü bünyeyi değiştirecek reformlar yapılmadıkca, açlığı, geriliği yenmedikce, başımızdan büyük borçlanmalara, Amerikalılara kul k le olma politikasına s n verilmedikce, ne ocugumuzdan, ne b y g m zden, ne bug n m zden, ne de yarınımızdan hayır beklenebilir. Battığımız bataklığa her gün biraz daha fazla saplanmaya devam ederiz.

Tabiatın her türlü nimeti esirgemediği cennet memleketimizde daha ne zamana kadar böyle bir kadere boyun egeceğiz?

Fatma Dinçer

Yüzyıl İşçi Hareketleri

Hükümetin grevleri durdurma politikasına rağmen, grev hareketleri genişliyor. Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Şerafeddin Akova'nın da belirttiği gibi, işçi, grevi keyf olsun diye yapmaz. Bir zorunluluk sonunda bu yola gider. Durum şu: Hayat günden güne zorlaşıyor. Fiyatlar günden güne yükseliyor. Buna karşılık gündelikler yerinde sayıyor. Yahut pek az yükseliyor. İşçi de, sendikacı da, durumu patrona yahut işletme idaresine bildiriyor; yaşama endeksleri ve istatistiklerle gündeliklerin yükselmesi gerektiğini ispatlıyor. Patron ve idareler oralı olmuyor. Hatta çoğu zaman, Hakem Kurullarının gündelikleri yükseltme kararlarını hasıraltı ediyorlar. İşte bu durumda kalan işçi greve başvurmaktan başka çare bulamıyor.

● Demiryolu işçilerinin grevi bu şartlar altında kararlaştırıldı. İşçiler, gündeliklerinin, artan fiyatlar oranında yükselmesini istiyor. Buna karşılık, idare 250 milyon liraya rardan söz açıyor. Sendikalar da diyor ki, demiryollarında bir işçiye bir idareci düşüyor. Bu israf önlensin. Bir de, daha önemlisi, demiryolları, büyük toprak sahiplerinin, büyük ithalat-ihracat taşıyıcılarının, yabancı şirketlerin mallarını maliyet fiyatı altında taşıyor. Buna son verilse, idare, zarar şöyle dursun, kâr bile eder. İşçi de biraz daha fazla gündelik elde edebilir. Yani işçinin alınterinden, milyoner ağa ve sermayeciler çıkarına hovardalık yapmaktan vazgeçilsin.

Grev kararına karşı, hükümetin, Likat-İş grevinde olduğu gibi, hareketi geri bırakması tehlikesi belirmiştir. Son aylarda görüldüğü gibi, hükümet, Grev Kanunundaki Anayasaya aykırı bir hükmü işçilere karşı alabilmesine kullanmakta ve grevleri geri bırakmaktadır. Türk iş, demiryolu işçilerinin grev kararını destekliyor. Genel Sekreter Halil Tunç, hükümet greve karşı bir karar aldığı takdirde, Türkiye'nin grevi korumak üzere savaşa çağını belirtti. Demiryolu işçilerinin grev kararı, Milletlerarası Ulaştırma İşçileri Federasyonu ve Hür İşçi Sendikaları tarafından desteklenecektir. Bu dayanışmalar demiryolu işçileri tarafından sevinçle karşılandı.

● Türkiye, Liman ve Kara Tahmil Tahliye İşçileri Sendikası – Likat-İş' in 2 Ekim tarihinde yapılması kararlaştırılan grevi, hükümet kararı ile 30 gün geri bırakıldı. Hükümet, grevi, milli güvenliği bozacak (!) nitelikte görmüş. Sendika idarecileri, haklı olarak, hükümetin bu kararını, grev hakkını teminat altına alan Anayasanın 47'ci maddesine aykırı buldular ve kararın iptali için Danıştaya başvurdular. Hükümetin milli güvenlik anlayışı gerçekten de bir acaip. Binlerce yurttaşın helva ekmeği, soğan ekmeği yemeğe mahkûm edilmesi midir milli güvenlik? Milyonlarca emekçi yurttaşın insafsızca sömürülmesi midir milli güvenlik?

● Toprak işçilerinin durumu da ağır. Büyük çiftlik sahipleri, çapa ve pamuk toplama işlerinde çalıştırdıkları işçilere en az gündelik tarifelerini uygulamıyorlar. Oysa kanunen bu tarifeleri uygulamak zorundadırlar. İşçiler, çapa

vakti, sabahın ikisinde kaldırılmakta ve akşamın yirmisine kadar yani günde 18 saat çalıştırılmaktadır. Buna karşılık, fazla mesai falan da ödenmiyor. Türkiye Tarım Sanayi İşçileri Sendikası Başkanı Kâmil Yıldırım, tarım işçilerinin haklarının çiğnenmemesi için mücadele edildiğini açıkladı. Tarım işçilerinin de toplu sözleşme hakkından ve İş Kanunundan faydalanmaları için çalışıyor. Savaş elbirliği ile daha iyi yürütebileceklerini anlatan işçi ve sendikacılar, birleşmeye doğru temelli tedbirler aldılar. Adana Tarım İşçileri Sendikasının, Türkiye Tarım Sanayi İşçileri Sendikasına katılma kararı bu anlayışın ilk ifadesidir.

● 50 gün kadar süren Good-Year Lâstik Fabrikası grevi de sona erdi. Patronlar işçi isteklerinin önemli bir kısmını kabul etmek zorunda kaldılar. Good-Year işçileri bu 50 gün içinde büyük zorluklarla karşılaştılar. Firmaya hâkim olan yabancı patronlar, sarı sendikacılar eliyle işçi bulup çalıştırmayı denediler. Grevciler buna engel oldu. Hatta bu yolda polis bile çatıştılar. Fakat patronlar ve polis haksızdı. Kanunusuz iş görüyorlardı. Sendikalar Kanunu patronların bu teşebbüsünü yasaklıyordu. Good-Year işçileri bu başarıları ile sarı sendikacılığı ve sömürücü yabancı sermayecileri geriletmiş oldular.

Tosun

BASINDAN YAPRAKLAR

«... İki bağımsız ulusun eşit koşullar içinde dostluk kurması yerine Türkiye on yıl boyunca «kraldan çok kralları» bir politikaya kurban edilmişti. Bu teslimiyet, Meclise bile danışılmadan bir kısım vatan topraklarının askeri üs olarak verilmesinden, en canalıcı noktalara kadar bütün yönetim levyelerinin «uzman» adı altında Amerikalılara terkedilmesine kadar değişiyordu... Bugün Amerikan Elçisi her işimize karışır hale geldi. Bir Amerikalı general «C.I.A.» tarafından iktidar değişmesini hazırlamak için Türkiye'ye gelebiliyor... Bunlar bir günde, bir ayda yaratılmış şeyler değildir; onbeş yıl önce başlayan bir gelişmenin tabii sonuçlarıdır. Bunu daha o zamanlar söyleyenlerin, gerçekçi ulusumuza duyurmak istiyenlerin başına gelenleri hep hatırlıyoruz...»

Bugün Kıbrıs olayları aydınlatıcı görevine devam ediyor. Artık halkımıza iyice malolan Amerikan aleyhtarlığı hızla yayılmaktadır. İstanbul'da başlayan esnaf hareketinin de yayıldığı görüyoruz. „Köpeklere ve Amerikalılara servis yapılmaz!“ levhaları da birer protesto niteliğindedir...»

(5 Eylül, Vatan – Mehmet Reşat.)

«Ben yaşayabilmek için mutlaka müstakil bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple milli istiklâl bence bir hayat meselesidir.»

Atatürk

Şu anda Amerikalılara karşı milletçe derin bir hiddetin içinde bulunuyoruz. Daha bundan üç-dört ay önce, bir gün halkın Amerikaya „Go Home“ diye bağıracağını anlamak için ne büyük bir diplomat, ne de yaman bir C.I.A. ajanı olmaya lüzum vardı. Türklerin kızgınlıkları bu sürede gözle görülecek şekilde büyümüştür. Bugün Türkiye, bir ucundan ötekine, Amerikalılara karşı hiddetle, nefretle doğrulmuş haldedir.»

(Akis – Metin Toket.)

«Sagıcısından solcusuna kadar harkes Amerikan aleyhtarı . . .»

«Sen bizi ne sanıyorsun bakalım?»

«Doların da senin olsun, yardımın da . . .»

«Ayıdan post, Amerikalıdan dost olmaz!»

Bu Amerikaya karşı çıkış yalnız Türkiye'de değildir. Yunanistandan tutunuz, taa Viyetnama kadar her yerde, ulusların elleri sıkılmış, bir tek işaret parmağı olmuş: «Amerika, Go home!»

(Akşam – Dedikodu basını.)

« . . . Afrikaya iyniyet elçileri yolluyoruz . . . Kıbrıs meselesi B. M. Genel Kuruluna gelmeden önce, bu Kurula katılacak Afrikalı üyeleri Türkiye yönünden aydınlatmak istiyoruz. Böyle bir karara varmamız çok iyi. Çünkü Siyah ülkelerin B. M. lere önemli yeri var. Üyanan Afrikada hızlı gelişmeler oluyor. Bağımsızlığa kavuşan yeni devletler B. M. lere giriyor . . . Kıbrıs meselesine de Asya-Afrika memleketlerinin oyları yön verecek . . . Türkiye kurtuluş savaşlarının öncülüğünü yapmış bir memleket, Emperyalizme karşı ilk bayrağı biz açtık, bağımsızlığa kavuştuk. Atatürk dış politikamızın kalın çizgisini de belirtti o zaman: Bağımsızlık savaşı yapan milletleri destekliyeceğiz . . . Atatürkten bu yana dış politikamızın çizgisi çok incelmiş. Emperyalizme karşı savaşı desteklemeyi, saldırıya karşı koymayı, milletlerin iç meselelerine karışmamaya savunan Asya-Afrika ülkelerinin karşısında Türkiye daima Batı blokunu savundu; sömürölmekten kurtulmak isteyenlere, Batı emperyalizmine karşı savaşanlara karşı çıktı . . . İyniyet elçilerimizin girişinde, Türkiye'nin bugünkü durumunu, emperyalist davranışlara karşı direnişlerini anlatmak lâzım. Asya-Afrika devletlerine Kıbrıs davamızı sunarken, bu ülkelerin B. M. lerde oy kullanırken hangi konulara yöneldiğini, onların dâvalarını iyi bilmek lâzım . . . Bu ülkelerin verdiği oylar, siyasi ve ekonomik bağımsızlık, yabancı üslerin kalkması, anti-emperyalizm konularında toplanmaktadır. Bu blok, Kıbrıs dâvasında da, ancak Kıbrısın bağımsızlığını, adadaki yabancı üslerin kalkmasını destekliyebilir . . .»

(Akşam-Müşerref Hekimoğlu.)

«Dış politikada gerçeklere uyma eğilimi gittikçe gelişiyor. Bunun artık tartışılması bile fazla görülüyor. Bir zamanlar sadece idarecilerin keyfine bağlı olan dış politikada bugün halk oyunun baskısını görmemeğe imkân yok. Şüphesiz, bu gelişmede Kıbrıs olayları önemli rol oynamıştır. Kıbrıs olaylarının ortaya çıkardığı bir başka gerçek, Türkiye'nin bugüne kadar milli yerine «üslü misak hudutları içinde pek gözüküpali bir düveli muazzama politikası takip ettiğidir . . . Türkiye'nin, içinde yerini bulacağı yeni dünya kurulmaktadır. Hattâ bu yeni dünya B. M. lerde çoğunluğu da eline almıştır. Şimdi üçüncü dünyanın kurulduğunu bir hayli geç farkedene Türkiye yalnız kalmamak için birtakım çabalar gösteriyor. Dışarıya heyetler gönderiyoruz, dışardan heyetler geliyor. Balkanlarda bir turizm paketi yapıyor, bağlarımızı Endonezyaya kadar uzatmak istiyoruz . . . Bunlar yeni politikayı tâyin edebilmeye varıyan olumlu belirtilerdir. Doğuya doğru bir politika, ya da Balkan turizm paketi, yeni Afrika kuruluşlarıyla daha sıkı temaslara girmek, hattâ komünist Çinle ticari münasebetler kurmak bizi gerçeklere daha ziyade yakınlaştıracak ve herhalde Türkiye yeni politikasıyla dünyadaki yeni yerini alabilecektir.»

(23 Eylül, Cumhuriyet – Evcet Güresin.)

BU İŞ BİRLEŞİK AMERİKANIN İŞİ

(Birleşik Amerikada çıkan «Gazet End Deyli» adlı gazetesinden)

Kıbrıs yüzünden doğan harp tehlikesi dolayısıyla, yardım programımızı ince bir alay ışığı altında gösteren iki olay var.

Birinci olay, Türk hava kuvvetlerinin Kıbrıs saldırısında kullandıkları tepkili «F-104» bombardıman uçaklarını Birleşik Amerikanın daha şimdi vermiş olmasıdır. İkinci olay, bu uçakların Kıbrıs karşı kullanılması aleyhinde Birleşik Amerikada protesto dalgaları yükselince, Türklerin nazikçe, Kıbrıs saldırılarının bizim Kuzey Viyetnama saldırılarından farklı bir şey olmadığı cevabını vermeleridir. Örneği biz verdiğimiz göre, Türkler bunu tekrar etmeğe hakları olduğunu düşünmüşlerdir. «F-104» bombardıman uçakları Birleşik Amerika hava kuvvetlerinin en hızlı uçaklarıdır. Bunların hızı ses hızını birkaç defa aşmaktadır. Geçenlerde bu uçaklardan Türklerle 12 tane kadar verilmişti. Yunanlıların elindekiler bunun yarısı kadardır. Yunan askeri hava kuvvetleri başlıca olarak «F-84» bombardıman uçaktan mürekkeptir. Bu uçakların hızı ses hızını aşmıyor, «F-104» ve «F-86» ya

«Dünyada ve dünya milletleri arasında sükün, uzulü ve iyi geçim olmazsa, bir millet kendisi için ne yaparsa yapsın, huzurdan mahrumdur.»

Atatürk

göre çok eskimişlerdir. Türklerin elinde 150 tane «F-86» var. Yunanlıların elindekilerse hemen hemen aynı sayıda «F-84» bombardıman uçağından ibarettir. Bu durum Türkler havada büyük bir üstünlük sağlıyor. Böyle hızlı bombardıman uçaklarına, özellikle yeni «F-104» lere sahip olan Türkler, Yunanlıları havada altedebilirlerdi. Son günlerde Yunanlıların Türklerden daha akıllıca davranmalarının sebeplerinden biri de budur belki. Bununla beraber, asıl ince alay Birleşik Amerika'nın bu iki müttefikinin, kendilerine verdiğimiz aynı silâhları kullanarak Güneydoğu Avrupayı — ihtimal ki bütün dünyayı — çöktürmek tehdidinde bulunmalarıdır.

1950 yılında biz sadece silâhli kuvvetleri artırmaya bakıyorduk. O yıl Atınaya yaptığım bir yolculuğu hatırlıyorum. Rahmetli Atına Elçimiz Çek Perifua şöyle övünmüştü: «Yunan ordusunda harekete hazır 30 tügenim var!»

O yıl Türkiyede görevli Amerikalılar bu memleketin ekonomisine, tarımına, kültürüne, demokratik hürriyetlerine değil, askerî işlerine önem vermişlerdi. 1955 yılında Türkiye hükümeti İstanbul'da Rum mağazalarını talan ettirdiği, Rum kiliselerini yıktırıldığı, Hristiyan ve Yahudi mâbet ve mezarlıklarını kirlettiği zaman biz fiili olarak hiçbir protestoda bulunmadık.

Bizi yalnız Türklerin askerî kuvvetleri ilgilendiriyordu. 1950-1952 Kore Harbi sıralarında bu politika haklı gösterilmiş olabilir. Ama Stalin'in ölümünden ve Batı ile Doğu arasındaki gerginlik azaldıktan sonra Yunanistan ve Türkiyede politikamızı değiştirmedik. Yunanistan ve Türkiye eskisi gibi birbirleriyle düşmanlıkta devam ettiler, bu düşmanlığı azaltmak için biz hiçbir şey yapmadık.

Türkiyenin traktöre, ilâca, okul kitabına ve öğretmene, «F-104» bombardıman uçağından çok daha fazla ihtiyacı vardı. Ama biz ona bol bol harp tekniği vermekte devam ettik.

Drü Pirson

- K** - Perde kurdum şem'a yaktım
Dinle türkümü hele,
Almanya'da çile çektim
Çile bülbülüm çile . . .
Yâr, bana bir eğlence, medeet! . . .
- H** - Ne o Karagözüm, Amerikan yardımı dokunmuş gibi ne yanarsın «medeet» diye?
- K** - Sorma çelebi, bizler yanmalıyım da kimler yansın? Bırakmışım ana - avrat, çoluk-çocuk memlekette, çile dolduruyoruz gurbette . . .
- K** - Ne yaparsın Karagözüm, kaderde varmış ayrılmak . . .
- H** - O senin dediğin şarkıdır çelebi, ayrılmanın kavuşması da olacak elbet.
- H** - Bakalım âyineci devran ne gösterir . . .
- K** - Başlarım aynana da devranına da senin Hacivat!
- H** - Anlamadın a cânım, işler ne gösterir bakalım, dedim.
- K** - Durup bakmakla olmaz efendi, sömürüyor bizi eoloğlu, bir şey yapmalı, bir iş görmeli . . .
- H** - Aman birader sen daha bir baltaya sap olmadın mı yoksa?
- H** - Ağzımı topla çelebi, ben meşe odunu değilim!
- K** - Estağfurullah Karagözüm, yani burada da mı işsizsin diyorum.
- K** - Yahu sabahtanberi hendek kazmaktan anam ağladı, elin Alamanında işsiz besliyecek göz var mı?
- H** - Sorma Karagözüm, düştük bir kere işsizliğin karasından işin karasına . . .
- K** - Kara kara düşünmenin de, konuşmanın da faydası yok ki . . .
- H** - Pekâlâ birader, ne yapalım, sen buyur . . .
- K** - Yook çelebi, kimse kimseye buyurmayacak, başbaşa verip düşüneceğiz.
- H** - Benim aklıma bir şey hutûr etti!
- K** - Arkanda bir şey mi takur tukur etti?
- H** - İlâhi Karagöz, Alman toprağı çiğnedin, hâlâ daha cahilsin!
- K** - Asıl Alman toprağı bizi çiğniyordu az kalsın, hendek kazarken!
- H** - Efendim, aklıma bir şey geldi demek istedim cânım!
- K** - De bakalım!

TUŞTAM

H – Senin patron seni işten çıkarırım diye tehdit etmiyor mu?
K – »Ahsın vahsın, makina bozuksun» diye bir şeyler diyor ama, belli ki tehdit ediyor. Anlarsın ya, bir yıl oldu çalıştığım, ama kuntrata göre iş ücreti arttırılmadı.

H – Benimki de hâkeza, arttırmasın diye hep bu tehditler . . .

K – Bana bir de kâğıt imzalatmaya kalktı, imzalamadım.

H – Hay ağzını öpeyim Karagözüm!

K – Höst, ben Alman dilberi değilim!

H – Bir kere şu zam hakkımızı talep edelim . . .

K – Ama teker teker değil, hep birlikte.

H – Doğru. Senin hüsnü hattın var mı?

K – Yoo, benim Hüsnüye çattuğım yok, gurbet kardeşime ne diye çatacakmışım!

H – Hayır efendim, vazın iyi mi, okunaklı mı, diyorum.

K – Değil ama anladım dediğini: Şu zam hakkımızı, sonra patronun tehdidini güzelce bir döşenelim kâğıda, asalım koğuşun duvarına.

H – Tamaaam . . .

K – Düdüüüüt, çuf çuf çuf çuf . . .

H – Aman Karagözüm, gurbet kahrından bazı işçiler gibi sen de mi başladın çıldırmaya?

K – Ne münasebet, sen «tamaaam» dedin, ben de tireni yürüttüm!

H – Lâtifeyi bırak, Karagözüm . . .

K – Lâtime köyde kaldı zaten Hacıvat. Bir de yazalım memlekete, buraya işçi gönderme işi sendikalarımıza verilsin, ve yabancı patronlarla toplu sözleşme daha memlekette sendikalarımızla bağlansın.

H – Oldu olacak, Karagözüm, bir de Alman işçisinin gördüğü işe ne veriyorlarsa, Türk işçisine de aynı parayı versinler.

K – Öyle ya çelebi, bir kere zaten işçiyiz diye sömürüyorlar, bir kere de yabancıyı diye sömürüyorlar, bunları da yazalım kâğıda . . .

H – Yazalım. Burada hamallığa «transport» dediklerini de yazalım!

K – Kadın işçilerimize de aynı iş için erkeklere verdikleri kadar iş ücreti istiyelim.

H – Kadınları da hiç unutmazsın, çapkın!

K – Yıktımın perdeyi eyledin viran . . .

H – Koşayım senin köroğluna haber vereyim hemaään!

TÜSTAY

Hikâye: «Nasıl nikâhladı beni, Menni Kanna?»
«O kanna gâvur Kânânın tebliği, Şeyhine benin Atâbânımın yâsası»
«Şey evlâdına uz, unâbâna»
«Bâşın ağrı da öyle Hıvâr amir, fak Kârârî kârârî kârârî kârârî»
«Bâşın ağrı da öyle Hıvâr amir, fak Kârârî kârârî kârârî kârârî»

GÂVUR İCADI

İskenderun asfaltında halife kalkmış kuyruğu, beyaz yanaklı lâstikleriyle kırlangıcı andıran bir Opel uçuyordu, Yüz yirmiye giden şoför, şöyle bir kurşun atımı ilerde, asfaltın ortasında, damaçana gibi bir karaltı dikildiğini görünce yüzünü kıraştırdı. «Dinini, kitabını . . .» diye homurdanarak, usuldan usuldan fren yapmaya başladı. Vitesi üçe alırken, ilerdeki o kara damaçana daha da yaklaştı, daha da büyüdü. Araba yarıp durdu. Bereli, çember sakallı, kuşaklı, şalvarlı bir adam irisiydi yolu kesen. Bir eli hâlâ kalçasında, Öteki hâlâ arabayı durdurmak için kalktığı yerde kalmış, havada unutulmuş. Herif iri gövdesine göre üçkaç kadar ıfak düşen başı, kalçasındaki eli ve havada unuttuğu ile tam damaçana, Emzikli soyundan hem, Şoförün camı öyle çerçevelemişti ki bu görüntüyü, adamın Turhan'ın bir karikatüründen fırlayıp bu asfalta indigine inmanak bir şey değildi.

Adam kapıya dolaşmaya kadar, şoför uzanıp açtı.
«Ne o hoca?» dedi hemen, «nüfus kâğıdını mı yeniliyecektin?»
Hoca kendi arabasına biner gibi rahatlıkla girdi, şoförün yanına yerleşti. Kapıyı çekti. Ama kapayamadı. Şoför onun göbeği üzerinden uzanıp kapadı, Gaza bastı.

«Cacık yapsaydım seni . . .» diye mıldandı şoför. Mıldandı ama, yağına yazık olurdu, diyemedi. Hoca pişkin davranıyordu. Şoförün sorularına karşılık olarak kapı gıarttı gibi bir geçirdi.

«Müslüman evlâdı olan şüfer, benim gibi bir Diyanet İşleri vaizini yol üstü komaz.» dedi. «Sarı sıcahta çok da yürüdüm. Adanaya ne kaldı şunun şurasında . . .»

«Çok değil hoca», dedi şoför, «bir kıravath rakı parası alırım.»

Hoca «zıkkım iç» diyemedi. Yalnız bir gözünü devirip baktı. Şoför direksiyonun üstünden sigara paketine uzandı. Alıp ağzına götürdüğü sigaranın yarısı pos bıyıkları altında kayboluverdi. Sakal başları kulak memesine kadar uzundu. Ensesindeki top saçını ördek kığı gibi taramıştı.

Hoca on Jirannı kahriyle bir daha geçirdikten sonra:
«Ben ağanı tanıırım, evlâdım.» dedi. «Eşref bey iyi adamdır. Madem iyidir, şüferi de kötü olamaz, dediydim içimden . . .»

Şoför bir dunyan savurdu hocadan yana. O hep on lirayı yumuşatacak lâf arıyordu:

«Arabanın da maşallahı var ha! . . . Yeni mi aldı?»

«Yeni . . .» dedi şoför, «üç ay evvel kariyla beraber yeniledi.»

«Bu kaçınıcı?»

«E, dokuza kadar yolu var ya hoca?»

Ho ca bir daha geçirdi. (Ee çok oldu, demeyin, hocadır, lâfa sıkıştı mı geçirir, geçirmekle aptesi de bozulmaz.)

«Nizipli avradı boşadı mı Eşref bey?»

«Yooo . . .»

«Bu yenisini nikâhladı mı?»

«Nasil nikâhlaşın hoca, Medeni Kanun?»

«O kanun gâvur Kemalın icadı! Söyletme beni. Müslümanın yasası Kurandır. Ve de onun üstüne kitap yoktur.»

«Bizim ağa da öyle diyor ama, bak Kadırlı kaymakamına, Anayasanın üstüne kitap yok der . . .»

«Allahın izniyle Eşref bey de onun defterini dürer. Yakındır. Onun ardından da tenekeyi çalarız . . . Nerde Eşref bey şimdi?»

«İskenderuna götürdüm yeni avradıyla. Taze balık yemeğe. Ordan dönüyorum.»

«Hacca gidecekmış diye duydum.»

«Bir o eksiği kaldı hoca. Gidecek. Ama gazeteler tatsız şeyler yazıyor diye canı sıkılıyor.»

«Ben de okudum onları. Zındık lâfı hepsi. Yok kâbe istiyen Ankaraya buyursun, Amî-Kabri ziyaret etsinmiş . . . Yok döviz kaybediyormuş devlet hacılık yüzünden yılda bilmem ne kadar. Ülen sen ağa kesesinin kâhiyası mısın? İbadet serbest, seyahat serbest . . .»

Şoför de biraz hocanın önünden yuvarlandı:

«Yok Suudi Arabistan kralını biz mi besliyecekmışiz. dövizler hep ona gidiyormuş . . .»

«Tövbe yarabbi. Ülen bugüne bugün kâbenin sahibi dimi bütün müslüman o. Bedava ziyaret ettirmez ya.»

«Ettirmez elbet hoca. Herifin masrafı çokmuş. Yüz bir karısı varmış. Monté Karloda bir gecede 50 bin kâat yermiş . . .»

Hoca, müsaadenizle, bir daha geçirdi. Şoför yakasını bırakmıyordu:

«Ama» dedi, «hacca gidip gelenlerin kaçakçılık yaptıkları doğru hoca.»

«İnanma, iftira . . .»

«Değil. Benim gözüme mi, senin sözüne mi? İşte bu arabayı Suriyeden kaçak getirtti bizim ağa bir hacıya . . . Var mı daha bir diyeceğin?»

«Ülen oğlum.» dedi hoca, sonra sustu. Ötesini içinden söyledi: «Şüfer milleti değil misiniz? Yediğiniz çanağa tükürürsünüz. Kalkmışın bana inceikten ağanı yeriyorsun öyle mi? Ama yerersen yer, bana ne, şu on lira içinde üsteleme de, ne halt edersen et.»

«Sustun ya hoca!»

«Din iman elden gidiyor, oğlum. Bunu bilir, bunu söylerim vaaz ederken ben. Bu devrimci dedikleri öğretmenler dinsiz, devrimci dedikleri askerler de imansız. Ama hiçbirinden korkumuz yok. İşte bu sefer seçim münasibetinden gezdiğim köylerde onların gözü önünde söyledim: Ey cemaat dedim, inanmayın bunların dediklerine. Reformanın her türlü güvur icadıdır.»

«Nur kitabından okudun desene hoca . . .»

«Okudum ve de canlarına okudum o gominislerin. Kitabın yazar ki, ehli iman reforma yaptırmaz. Bizim partimiz bunu yaptırmıyacaktır. Ve de ayırın her şeyinizi o gâvurlardan. Caminin, kahveniz, her şeyiniz ayrı olsun. Sözgelisi dışıye mi gönderiyorlar sizi, gitmeyin, allah yapısına kul yapısı dolgu girmek günahtır.»

«Etme hoca, ilaç da kul yapısı, içmek günah mı?»

«Günahtır ve de doktora gitmek, ebeye gitmek caiz olmayıp . . . tasvir çıkartmak da, sinamaya gitmek de, radyo dinlemek de, hele . . .»

Hoca ötesini söylemeden, anide aklına geleni ekledi:

«Sen evlâdım, şu tasviri at burdan. — Direksiyonun sağ yanında açık yeri örtülü yerinden çok bir kadın resmi vardı. — Hemen at bunu ve de yerine şöyle hattat elinden çıkmış bir „maşallah“ koy, emi.»

«Etme hoca, bundan iyi uğur yok . . .»

«Tövbe de.»

Derken, yol üstüne ansızın bir köylü dikiliverdi. Zınk diye durdu araba. Bir kapıdan şoför, ötekinden hoca indiler.

«Ne var?»

Kara şalvarı tozdan ağarmış, perişan bir köylü. Rampada çulçaput içinde kıvranan birini gösteriyordu:

«Bizim avrat, din gardaşlarım. Gidip gider. Çocuk getiriyordu, çatallandı mı ne. Allahaşkına bizi Adanaya, hastaneye kadar . . .»

«Tövbe de!» diye gürleyiverdi hoca. «Allahın yazdığı bozulmaz. Sırtla karımı, doğru köyüne. Hocanız yok mu, okut üflet bir . . .»

«Olacak gibiyse, sen okuyup üfleyiver hoca.»

«Ben yolda okur üflerim. Haydi, sen sırtla karımı.»

Hoca, ağasıymış gibi, şoföre geç yerine dedi eyleye. Dili tutulmuş gibiydi şoförün. Sarı sıcakta titrer gibiydi. Bir köylüye baktı, bir ötede kanlar içinde yatana. Hoca artık yerini almıştı. Yarı sesle de bir şeyler okumaya başlamıştı bile. Şoför de yerine geçti.

Daha yüz metre uzaklaşmadan, hoca okumayı kesti.

«Al bir gâvur icadı daha!» dedi. — Sağdaki tarlalarda çifte pulluklar çeken iki traktörü gösteriyordu. — Bu makîmelerin girdiği tarladan, bereket çıkıp gider. Haramdır bu gâvur icadınan ekilip biçilen buğdayı yemek. Allah saban vermiş bize, iki el vermiş . . .»

Şoför öyle bir fren yaptı ki, birden öne doğru uçan hoca, o fotoğraftaki çıplak avratla burun buruna geldi.

«Ne oldu, evlât?» diyebildi.

«Hiç hoca.» dedi şoför, «in hele bakalım, çabuk.»

«Neye ineyim?»

«In hoca hatırımlı yıktırmadan, in. Bu otomobil de gâvur icadı. Allah sana iki ayak vermiş, yürü!»

Hocayı indirir indirmez, keskin bir manevrayla soldan geri dönen şoför, delice gaza bastı. Bir ara başını çevirip baktı: Hoca yine öyle damacana gibi dikilip kalmıştı. Ama çok geçmeden, biraz önce geride bıraktıkları köylü görüldü. Yine çıktı arabanın önüne. Telâşından tanımadı bile şoförü.

«Amman, ocağma düştüm.» dedi, «İskenderuna gidiyorsan, bizim şu avradı da hastaneye yetiştirelim, kötüledi . . .»

«Adana daha yakın» dedi şoför. Kadını beraberce arkaya bindirdiler. Dönüşte, şoför, allahın verdiği iki ayakla yürüyüp giden hocanın öyle yakından geçti, öyle de bir klâkson çaldı ki, nerdeyse damacananın tıkacı fırlıyacaktı.

«İtoğlu it . . .» diye homurdandı hoca arkasından. «Şüfer milleti, bir. Öğretmen milleti, iki. Asker milleti, üç . . .»

Oktay Korman

ŞİİR KOŞESİ

R. Ilgaz

ALIŞIM

Kasnağından fırlayan kayışa
kaptırdım mı kolunu Alışım?

Daha dün öğle paydosundan önce
Zileli'nin gitti ayakları,
onun da yazıldı raporu ,ihmalden
gidenler gitti Alışım.

Boş kaldı ceketimin sağ kolu.

Haydi köyüne döndün diyelim,

tek elle sabanı kavrasan bile

sarı öküzün görmüştür

anlar için içyüzünü,

katlanırsın boğaz tokluğuna

ağamın davranlarına.

Kim görececek kepenek altında eksikliğini

varsın duvarda asılı kalsın bağlamamın

beklesin mizrabımı,

sağ yanın yastık ister Alışım

sol yanın sevgilini,

velâkin kızlar da emektar sazın gibi

çifte kol ister saracak.

S. Aytekin

GURBET MEKTUBU

Anacığım, para pul kazanamıyorum,

hastalık beni gebertecek,

bu yere batası elde

çekmediğim kalmadı.

Nedendir diye sorma,

gurbetin ahvali böyledir işte!

Allah düşmanımı düşürmesin buralara,

Emmimin Ali geleli iki gün oldu,

ben hasta, o acemi,

bir ekmek parası bulmak için

beraberce çarığınızı sürükliyerek
yolları arşınlamadınız . . .
Zormuş anacığım, zormuş ekmek kavgası . . .

S. Soran

MEHMET'E ŞİİR

İpekli gömleklere yabancıdır tenin,
ve ayakların rugan iskarpinlere.

Hanım evlâdı değilsin, bu toprakta
pudra, allık kullanmamım bilmez anan.

Kuru, yanık yüzün çirkindir,
sana bakmaz şehir kızları . . .

Rugan iskarpinlerden
daha dayanıklıdır çarık,

toprağa yakışır,
toprak çarıkla yeşerir.

Seni, küçük gören gözler kör olsun,
sen küçük değilsin Mehmet;

nasıl küçük olur
topraktan ekmek yaratan adam?

Ş. E. Regü

M. Üsküdarlı

BAYRAM

Bayram gene gelir çocuğum

Telli duvaklı.

Bayram gene gelir.

Gene uçurtma uçurulur akşamları,

Gene şarkı söylenir bulutlara,

Gene salıncaklara binilir.

Bayram gene evimize sabun

içimize sevinç getirir.

TUSTAV

SİP KOSESİ

ALİŞİM

YARIŞ

Ahmet ağanın kafasında
yarışır arap atları çiftlikleri traktörleri
yarışır döner taşları uçar kuşları.

Ahmet ağaların ağasının kafasında
yarışır Abdülpadişahın tosbağaları
yarışır filleri cihangirlerin
yarışır Sami Amcasının tankları zırhlıları uçakları.

İş verip de hakkımızı vermiyerim kafasında
yarışır apartmanları çek defterleriyle
türedi-gillerle yarışır Kadilâklar
hele naylon bayanlarının kafasında
villâları yarışır paşa-gillerle
yarışır kürkleri müdür-gillerle.

Benim tutsak özgürlüğümün imân tahtasında
bitleri yarışır Âdembabaların
umutları yarışır korkma sönmez şafakta
benim tutsak edilemez kafamda
yarışır barışın dostları düşmanlarıyla
insanı doyurmakta düşündürmekte konuşurmakta.

MARYAM

TÜSTAV

Darülbedayiye, iki koldan gelen, fakat natüralizme kaçan realizmde birleşen bir sanat anlayışı hâkim olmuştur. Brecht'in Şehir Tiyatrosunun kapısından içeri girmesine rağmen, bugün hâlâ bu sahne anlayışı orada hâkimdir demek yalnız olmaz.

Antuan, natüralizme kaçan sahne anlayışını Paristen, Muhsin de Stanislavski'nin aynı anlayışını Moskovadan getirmişti. Bu, XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın başında, klâsik sahne anlayışına karşı, ilerici bir akımdı. Fakat 1925 lerden sonra gelişen Meyerhold akımının yanında yerinde saymaya başlamıştı. Ama Muhsin ve genel olarak Türk tiyatrosu için önemli olan, memlekette bir tiyatro disiplininin yerleşmesi, bir ekolün kökleşmesi idi. Bu kökten yeni yeni ekollerin filizlenip dallanması ancak bundan sonra mümkündü. Tiyatromuzun bugün artık kendi kendini yenileyebilmesi, yeni rüzgârlara yelken açabilmesi, ve milli bir sahne anlayışının sağlam temellerinin artılabilmesi Muhsinin bu görüşünü haklı çıkarıyor. Bugün gelişmekte olan modern ve milli Türk tiyatrosu, Şehir Tiyatrosuna ve Muhsine çok şey borçludur.

M. Üsküdarlı

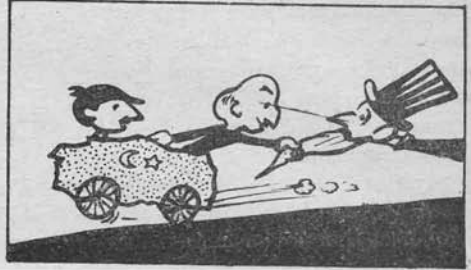
Yurtseverler, «Yurdun Sesi»
ni Okuyunuz, Okutunuz!

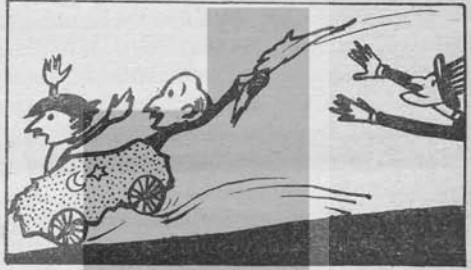
Eloğluysa arabacı
Bizi başaşağı iter,
Sezmiyorum sanma hacı
Bu gidiş çukurda biter.

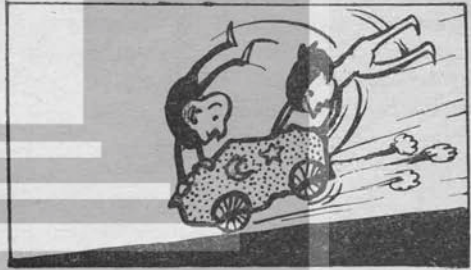
Ne amca gerek ne dayı
Sağlam değil tuttuğun dal,
Bizim milli arabayı
Kurtarmaz yabancı sakal.

Sakalı olmasa bile
Dinle Zimba Memedi sen,
Kulak ver oğüde hele:
Her sakallı değil deden.

Yuvarlanmakmış bu meğer
Yüzde yedi kadar hızla,
Kalkınmaksa maksat eğer
Elele ver halkımızla.

Başa düştü yeniden iş
Kurtuluğu sağlamalı,
Yurtta ve cihanda barış
Diyene bel bağlamalı.

